TARİH Sınıf-10

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU SULTAN VE OSMANLI MERKEZ TEŞKİLATI - 1

SULTAN VE OSMANLI MERKEZ TEŞKİLATI

Osmanlı Devleti'nde bilinen ilk sarayı Orhan Gazi Bursa'da yaptırmıştır. I. Murad Devri'nde Edirne Sarayı, İstanbul'un Fethi'nden sonra da bugün İstanbul Üniversitesi yakınlarında Eski Saray olarak bilinen saray inşa edilmiştir. Cihan hâkimiyetinin ve gücün sembolü kabul edilen Topkapı Sarayı, 1465-1478 yılları arasında Fatih Sultan Mehmed tarafından bugün Sarayburnu denilen mevkide yaptırılmıştır. Topkapı Sarayı'nda padişah, ailesi ile birlikte ikamet etmiş ve devleti buradan yönetmiştir. Ayrıca saray, devlet kademesinde görev alacak devlet adamlarının yetiştirildiği en önemli eğitim merkezidir. XIX. yüzyıla kadar devletin merkezi konumunda olan Topkapı Sarayı, Osmanlı Devleti'nin yönetim sistemine göre biçimlendirilmiştir.

Saray; Dış saray denilen **Birun**, İç saray denilen **Enderun** ve **Harem** olmak üzere üç ana bölümden meydana gelmiştir. Ana giriş kapısı Bab-ı Hümâyun, orta kapı Babüsselam ve padişahın huzuruna açılan Babüssaade kapıları, bölümler arasında geçişi sağlamıştır.

SARAY GÖREVLİLERİ

Divan toplantıları Topkapı Saray'ında, Osmanlı Devleti'nin cihanşümul özelliğini ortaya koyan Kubbealtı denilen salonda yapılırdı.Divân-ı Hümâyun; günümüzde Danıştay, Yargıtay, Anayasa Mahkemesi, Bakanlar Kurulu gibi kurumların görevini yerine getiren önemli bir kuruldu. Divan'da alınan kararlar Osmanlı hukukuna göre kanun sayılırdı.

BİRUNDAKİ GÖREVLİLER		
Hacegân	Müneccimbaşı	Gelecekle ilgili tahminlerde bulunan kişidir.
	Hekimbaşı	Sarayda bulunan hekimlerin başıdır.
	Padişah hocaları	Yüksek ilim rütbesiyle hizmet eden hocalardır.
Eminler	Şehremini	Sarayın ihtiyaçlarına, kamu binalarının tamirat ve bakım işlerine bakan kişidir.
	Darphane emini	Para basımından sorumlu olan kişidir.
	Matbah- ı amire emini	Sarayın mutfak işlerinden sorumlu olan kişidir.
Erbabı-I Hizmet	Emir-i âlem	Saltanar sancaklarından sorumlu olan kişidir.
	Kapıcılar kethüdası	Sarayın kapılarını bekleyen görevlilerin başıdır.
	Çaşnigir başı	Sofra hizmetlerini görenlerin başıdır.
	Bostancı	Sarayın bahçesi, bostanı ve sahillerinden sorumlu kişilerdir.
	Ehli Hiref	Saray sanatkârlarıdır.
	Çavuşbaşı	Divân-ı Hümâyun toplantılarında teşrifat hizmeti ve mübaşirlik yapan görevlilerin başıdır.

ENDERUN'DAKİ GÖREVLİLER	
Has odabaşı	Has Oda'nın amiridir.
Silahdar ağa	Padişahın silahlarından sorumlu olan kişidir.
Çuhadar ağa	Padişahın çizme ve ayakkabılarndan sorumlu kişidir.
Rikabdar	Sarayın ihtiyaçlarına, kamu binalarının tamirat ve bakım işlerine bakan kişidir.
Tülbent ağası	Padişahın sarıklarını ve çamaşlarını muhafaza eden kişidir.
Kapı ağası	Sarayın genel sorumlusu ve sarayda padişahın mutlak vekilidir.

HAREMDEKİ GÖREVLİLER	
Saray ağası	Sarayın temizlik ve düzeninden sorumluydu.
Saray kethüdası	Saray kapısını bekleyen görevlileri idare eder.
Hazinedar ağa	Harem-Î Hümayun'un masrafları ile ilgilenirdi.

DİVÂN-I HÜMÂYUN ÜYELERİ	
Veziriâzam	Siyasi ve askeri konularda geniş yetkilere sahipti. Padişahın mutlak vekiliydi ve padişahın mührünü taşırdı.
Vezirler	Sayıları dönem dönem değişen vezirler devlet işlerinden vezîriâzama yardımcı olurdu.
Kazaskerler	Anadolu ve Rumeli kazaskerleri Osmanlı yargı ve eğitim teşkilatı ile taşra idaresinden sorumluydu.
Defterlar	Anadolu ve Rumeli defterdarları Osmanlı maliyesinden sorumluydu.
Nişancı	Padişahın tuğrasını çeker, tımar ve zeametlerin kayıtlarını tutar, devletin iç ve dış yazışmalarını yapardı.
Yeniçeri ağası	Sadece vezir rütbesi alan Yeniçeri Ağası askerin başı olarak toplantılara katılırdı.
Kaptanıderya	XVI. yüzyıldan itibaren donanma komutanı olarak Divan'a katılmıştır.

SORULAR

1) XVI. yüzyılda Divân-ı Hümâyun'a dâhil olan şeyhülislam, divanda alınan kararların İslam hukukuna uygun olup olmadığı konusunda görüş bildirirdi.

Şeyhülislam tarafından bildirilen bu görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hutbe B) Beraat C) Şefaat
D) Fetva E) Vaaz **Cevap: D**

2) Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nden itibaren devlet işlerinin görüşülmesinden sorumlu olan kurum aşağıdakilerden hangisidir?

A) Defterhane B) Enderun
C) Divan-ı Hümayûn D) Darü's-saade
E) Birun **Cevap: C**